

займають різне статусне положення по відношенню до оцінюваного. Часто буває, що самооцінка і оцінки іншими людьми дуже розходяться, тому рекомендується мати весь час ніби зворотний зв'язок, тобто цікавитися, особливо керівникові, що про нього думають і відповідно до цього коригувати свою поведінку.

Другий «кит» в соціальній структурі групи - професійно-кваліфікаційні характеристики, в які включаються освіта, професія і рівень кваліфікації членів групи. Ця важлива складова говорить про інтелектуальний, професійному потенціалі групи .

Третій «кит» - статево-віковий склад групи. Для керівника розуміння особливостей цієї складової дуже важливо з психологічної точки зору, бо кожен віковий період має свої психологічні особливості, які не можна не враховувати. Крім того, при формуванні групи повинні розглядатися перспективи її розвитку за віковим складом і періодом професійної діяльності.

Особливості жіночої та чоловічої психології також накладають відбиток на характер внутрішньогрупових взаємовідносин. Жіночі колективи більш емоційні, ситуативні, в них частіше виникають рольові конфлікти. Чоловічі групи більш жорсткі, раціональні, мають тенденцію до ділових конфліктів. Тому поєднання чоловіків і жінок в групі є сприятливим фактором для розвитку групи і доброго психологічного клімату.

До цих пір ми говорили про соціальну структуру групи, яка формується офіційно. Але в будь-якій групі, незалежно від нашого бажання і бажання керівництва, складається невидима, на перший погляд, внутрішня соціально-психологічна структура.

У групі збираються люди, кожен з яких індивідуальність, має властивий йому темперамент і характер, певний склад розуму і інтелекту, світ своїх цінностей та інтересів. Поступово в групі складаються міжособистісні відносини, які будуються на сприйнятті і розумінні людьми один одного.

Таким чином, різниця між індивідами є основним двигуном розвитку їх взаємодій і їх самих як особистостей. Протилежності (але не крайності) породжують розвиток системи, в даному випадку - групи людей. Керівник повинен знати структуру міжособистісних відносин, щоб знайти індивідуальний підхід до кожного члена групи. Організуючи будь-який вид діяльності, корисно мати на увазі ті реальні угруповання, які склалися в групі.

Для того щоб колектив успішно справлявся з роботою, він повинен не тільки складатися з хороших спеціалістів. Члени цього колективу як особистості повинні у своїй сукупності відповідати необхідному набору ролей та вміти співпрацювати, враховуючи індивідуальні якості кожного.

Організація соціально-психологічної роботи із засудженими до довічного терміну відбування покарання

Євтушенко В.В., курсант ІКВС

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент *Деніжна С.О.*,

Соціально-економічні і політичні перетворення пов'язані з прагненням країни посісти гідне місце у світовому співтоваристві на основі реалізації міжнародних правових актів (зокрема, Протоколу № 6, що забороняє застосування смертної кари в мирний час). У зв'язку з цим в Україні введено мораторій на смертну кару і функціонує інститут довічного позбавлення волі, який , з одного боку, визнає відбування довічного покарання найбільш суворим

за високим ступенем режимних обмежень тривалості терміну, а з другого - сприймається співробітниками пенітенціарних установ як складний у реалізації виправного впливу на таку категорію осіб.

Соціально-психологічна робота з надання допомоги засудженим довічно має свою специфіку у зв'язку зі значною криміналізацією особи, а також з огляду на особливі режимні вимоги, що пред'являються до їх змісту і взаємодії з такою категорією осіб. Тому підкреслюється актуальність наукового обґрунтування організації психологічної роботи з особами засудженими до довічного позбавлення волі. Актуальність теми дослідження підтверджується потребою Державної пенітенціарної служби України у створенні системи виправного впливу на засуджених довічно та їх психологічного супроводу.

Перш за все, слід звернути увагу на те, що у період відбування покарання в умовах довічного позбавлення волі засуджені відчують значне психічне напруження, викликане об'єктивними (тривалість терміну, камерні умови) і суб'єктивними (асоціальні ціннісні орієнтації, деформована система відносин осіб, неадекватні механізми психологічного захисту, стратегії копінг-поведінки) чинниками, які впливають на психотравматизацію особи.

З урахуванням вказаних вище чинників було розроблено етапи організації психологічної роботи з довічно засудженими.

На першому етапі формується оцінка ступеня суспільної небезпечності засуджених, вивчається їх стану здоров'я, освітні та професійні потреби, складається психологічна характеристика на довічно ув'язнену особу.

На другому етапі здійснюється психологічний «зріз» стосовно кожного засудженого: як він влаштувався у відділенні, які у нього є скарги, побажання, прояви інтересів, чи розуміє шкідливість вчиненого злочину та зміст довічного позбавлення волі і як ставиться до його відбування, стосунки з адміністрацією та іншими засудженими.

Третій етап передбачає аналіз і оцінку виконання індивідуального плану тими, хто відбув термін покарання не менше 15 років в приміщеннях камерного типу. Засуджені, які виконали план можуть бути переведені до звичайних жилих приміщень колонії максимального рівня безпеки.

Четвертий етап визначає, що при сумлінній поведінці та ставленні до праці особи, засуджені до довічного позбавлення волі, після відбуття не менше 20 років позбавлення волі, мають право на поліпшення умов тримання і можуть бути переведені до установ середнього рівня безпеки, допоможе персоналу установи.

П'ятий етап може забезпечити після відбуття 25 років позбавлення волі особи, засуджені до довічного позбавлення волі, можливість для умовно-дострокового звільнення при виконанні нею певних умов. Якщо ці умови виконані, слід призначити обмеження волі терміном від 3 до 5 років і вже після цього допустити повне звільнення. Перевагою такої пропозиції є полегшення соціальної адаптації після звільнення.

Спроби засуджених довічно самостійно подолати стресогенні ситуації в умовах тривалого відбування покарання, переважно мають неконструктивний характер («замикання» в собі, агресивна поведінка), що призводить до ускладнень в спілкуванні, організації власної життєдіяльності, а у результаті - до блокування особистих ресурсів розвитку та подальшої просоціальної дезадаптації в умовах відбування покарання.

Психологічну допомогу засудженим слід проводити з орієнтацією на результат моніторингу трансформації особи, яка відбуває покарання.

Ефективність соціально-психологічної роботи досягається завдяки застосуванню комплексу виправних впливів (в індивідуальній та груповій

формах), які спрямовані на зниження психотравматизації особистості та створення умов для ціннісно-сислової орієнтації на просоціальний розвиток, демонстрацію асертивної поведінки в пенітенціарній установі.

Таким чином, вивчення поведінки та трансформації засуджених до довічного позбавлення волі слід здійснювати на основі психологічного аналізу вимог до процесу взаємодії та можливостей надання психологічної допомоги, що реалізуються в умовах особливого режиму пенітенціарної установи з урахуванням їх особистого потенціалу та специфіки ситуацій на конкретних етапах відбукання покарання.

Список використаних джерел

1. Берковіц Л. Агресія : причини, наслідки та контроль / Берковіц Л. - СПб.: ЄВРОЗНАК, 2001. - 512 с.
2. Козлов В. В. Психотехнології змінених станів свідомості / Козлов В. В. 2-е вид., виправ і доповн. - М: Вид. Ін-ту психотерапії, 2005. - 544 с.
3. Колеснікова Г. І. Основи психопрофілактики та психокорекції : навч. посіб. / Колеснікова Г. І. - Ростов н / Д.: Фенікс, 2005. - 185 с.

Психологічні особливості особистості неповнолітнього засудженого

Жукова Д.О., курсант психологічного факультету ІКВС
Науковий керівник: кандидат психологічних наук *Гришина А.В.*

У сучасній психології вивченням особистості засудженого займалися такі вчені як: Ю.М.Антонян, З.А. Астеміров, І.П. Башкатов, Т.І. Белавіна, А.Д. Глоточкін, М. Г. Дебольський. Неповнолітні засуджені є це специфічним контингентом, що відрізняється від інших осіб, які утримуються в пенітенціарних установах, не лише віковою ознакою, а й фізіологічними, психологічними та соціальними особливостями.

Отже, з юридичної точки зору група «неповнолітні засуджені» охоплює осіб з 14 до 18 років. А з психологічної - особистість неповнолітнього засудженого представляє собою комплекс взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих індивідуальних психофізіологічних та соціально-психологічних компонентів, що включені в деструктивну субкультуру виправних закладів. Соціальна ізоляція та заходи примусу діють на неповнолітнього комплексно, кожного разу створюють для нього особливий спосіб життя в сьогодні. Як показує пенітенціарна практика, найбільш типовими психічними станами неповнолітніх засуджених в період перебування у виховній колонії є очікування, недовіра, підозрілість, тривожність, дратівливість, безнадійність, пригніченість, відчай і фрустрація.

Для вихованців характерним є прояв агресивності, як засобу задоволення потреби в спілкуванні, самовираженні та самоствердженні, досягненні значущої мети, але одночасно й відреагування на несприятливі умови в середовищі, як намагання досягти влади над іншими людьми. Агресивність має специфічні, притаманні лише цьому віку психологічні особливості, до яких слід віднести: високу афективну зарядженість поведінкових реакцій, імпульсивний характер реагування на ситуацію фрустрації, короткочасність реакцій із критичним виходом, низький рівень стимуляції, недиференційований напрям реагування, високий рівень готовності до застосування як емоційної (ворожої), так і інструментальної агресії.

Поєднання у вихованців високої емоційної збудливості та емоційно-моторної нестійкості зі слабким розвитком волі передбачає вчинення правопорушень у місцях позбавлення волі, особливо за наявності негативної або нестійкої спрямованості волі. Підвищена дратівливість та нерівноваженість роблять поведінку неповнолітнього афективною, що призводить до ще більшої блокади